



Dos mojitos, journalistik med forbehold og et politisk valg uden taber

Vi pakkede los sandalos og forlod 'solskinsøen' efter en uge hvor der bogstavelig talt var sne på skærmen. Spændte på at komme ind i det land, vi havde kæmpet lidt for at få hul igennem til. Både når det galt kontakten til mediebranchen og visumgodkendelse hos den cubanske ambassade.

Det er svært at sige Cuba uden at sige Kafka. Der er noget komisk over et kæmpe turistkontor, hvor de ikke ligger inde med et kort over byen, over museernes hyldelse af det hemmelige politi, der får æren for både miljøbeskyttelse og kvindernes kampdag og over landets to forskellige valuta, der skarpt opdeler turister og lokale – turistvalutaen 'pesos convertibles' er 25 gange så meget værd, som den lokale pesos.

Vores rejse var en oplevelse ind i et parallelunivers, hvor vi den ene dag blev gjort opmærksomme på alvoren af det hemmelige politis arbejde, og den næste dag atter blev lullet ind i den verden, de maler for turisterne. Hvor gademusikanter spiller bailando under palmetræer, mens cubanske mænd med hatte råber et opfordrende 'taxi, lady?' efter os på gaden.

Vi tog afsted for at blive klogere på, hvad det kommende præsidentvalg den 19. april vil betyde for den cubanske befolkning. Herunder særligt med henblik på svirrende rygter om øget censur for de systemkritiske internetmedier.

Program

Mandag den 5. marts 2018
klokken 10.00

Patrick Oppmann,
 CNN's korrespondent i Havana,
 samt den eneste amerikanske TV
 korrespondent, der er bosat i landet.



Vi mødte Oppmann på CNN's kontor i bygningen Lonja de Comercio på Plaza de San Francisco, Habana Vieja. Herfra arbejder han sammen med sit team på omkring 8 mand i alt. En fotograf, en sekretær samt en håndfuld cubanske ansatte, der står for alt juridisk og økonomisk arbejde.



Patrick Oppmann har rapporteret live fra Havana siden 2012, og har dækket store begivenheder, som Fidel Castros død i november 2016. Han har derfor et særligt indblik i det noget usikre forhold mellem USA og Cuba. Det kunne vi skrive lange bøger om, så her holder vi os i stedet til journalistikken.

Der følger en del begrænsninger med arbejdet som journalist på Cuba, og det frustrerer Patrick Oppmann. Den amerikanske korrespondent har for eksempel arbejdet på en historie om fiskeriet i tre år, som han stadig ikke har

kunnet lave færdig. Det er endnu ikke lykkedes ham at få en eneste kilde 'on the record'.

Om du ønsker en udtalelse fra en embedsmand, fra en politiker, fra en ekspert eller fra en ganske almindelig borger – så kan du regne med modstand, for folk er bange for at sige noget forkert.

For eksempel sendte Cuba en delegation af læger til Afrika for at bidrage til bekæmpelsen af Ebola. Umiddelbart en positiv historie. Men samtidig en historie Oppmann først ikke kunne få hul på. Der var ingen læger, der ville stille op til interview. Til sidst fandt han ud af hvorfor. Hospitalet var ikke blevet malet i lang tid, og derfor var de bange for, at det skulle sætte landet i et dårligt lys på internationalt TV.

Mottoet synes at være ”hellere være passiv end at træde forkert”. Der skal nemlig ikke så meget til at træde forkert i Cuba.

Det kan også være journalisten, der træder forkert. Og sætter man foden forkert – så kan man regne med at få besøg af det hemmelige politi, CDR til en snak på 2-3 timer. Hvad den amerikanske journalist, da også har oplevet.

Det er hele tiden en balance at arbejde som udenlandsk korrespondent i Cuba. Går man for kritisk til værks risikerer man at blive sendt ud af landet.

Da vi spørger Patrick Oppmann, om han skal være med til at dække præsidentvalget den 19. april, lyder svaret – jeg håber, det bliver muligt, men hvorvidt jeg får lov, ved jeg nok først, den selvsamme morgen.



Plaza de San Fransisco, Habana Vieja 1

Mandag den 5. marts 2018 klokken 14.00

Abraham,
journalist og stifter af internetmediet El Estornudo. (Af hensyn til Abraham har vi med vilje udeladt hans efternavn)

- De lærer os journalistik, som i alle andre lande. Man kommer ud af skolen med kompetencerne til at blive en dygtig journalist. Men så træder man ud i en parallelverden, hvor man ikke har mulighed for at udnytte sine evner.



Journalistuddannelsen tager fem år på universitetet i Havana. Der er praktik på alle semestre, så man kommer omkring de forskellige journalistiske genrer. På de statsstyrede medier vel at mærke. Abraham har blandt andet været på den partipolitiske ungdomsavis Juventud Rebelde, og på ICRT (Instituto Cubano de Radio y Televisión).

Vi møder Abraham på en privatejet café i bydelen Vedado. Han maler lidt af et glansbillede af mulighederne for journalister på Cuba – der er tilmed åbnet op for, at man kan tage kurser på universiteter i udlandet. Han taler hurtigt, opremsende, og gestikulerer med hænderne... Og så stopper han op og kigger på os med sine mørkebrune øjne – for ligesom det er med de fleste ting i Cuba, så følger der et betydeligt 'men', - men det gælder ikke for mig, siger han og ryster indforstået på hovedet, - jeg er nemlig ikke længere anset som journalist af styret. Han tilføjer, at han slet ikke må forlade landet, som det er lige nu.

Da Abraham efter fem år på Universidad de la Habana valgte at gå sin egen vej med journalistikken, satte han sin egen frihed som depositum.

For snart to år siden startede han internetmediet El Estornudo "Et nys" - Blot tre uger inden, vi møder den unge journalist, blev hjemmesiden blokeret, og kan ikke længere tilgås fra cubansk netværk. Det blev også til en længere afhøring i CDR's lokaler for et par måneder siden.

I de statsstyrede medier vil du aldrig møde en historie, der peger på det mindste samfundsproblem. Abraham har blandt andet beskrevet, hvordan en stor del cubanske mænd prostituerer sig selv i håbet på at finde en udenlandsk kvinde, der kan blive deres vej ud af landet. Han har også tilbragt en måned i et fattigt slumkvarter, for at skrive en historie om børn, der må forlade deres hjem uden sko på, fordi området er oversvømmet. Et kvarter der slet ikke eksisterer, hvis du spørger styret.

Journalist og cuba-ekspert Jørgen Laurvig gjorde mødet med Abraham muligt. Han skal derfor have et kæmpestort TAK med på vejen.

Tirsdag den 6. Marts 2018 klokken 12.00

Martin Gulseth, Førstekonsulent på den Kongelige Norske Ambassade, Vedado, La Habana.



- Jeg forestiller mig, at det må være som at løbe panden mod en mur at være journalist i det her land.

Sådan siger Martin Gulseth, da vi møder ham på den norske ambassade i Cuba. Hans hovedopgave består i politisk og økonomisk rapportering til Norge, og styret på Cuba gør arbejdsforholdene lidt besværlige for ham.

Ligesom i journalistikken er det svært at få cubanerne i tale – både den almene befolkning, men også embedsmænd, og politikere,

- Så tænker jeg engang imellem, at jeg lige så godt kunne sidde i Norge og rapportere om forholdene derfra, fortæller han.

Den norske ambassade i Cuba, var en af de første ambassader, Norge fik. Den åbnede op i 1906 og lukkede derefter ned igen i 1967 for så at genopstå i 2004. Ambassaden arbejder blandt andet for at fremme det cubanske kulturliv, herunder teater, musik og film. Derfor har ambassaden også oprettet en filmfond, der finansierer cubanske filmprojekter.

Han har arbejdet på ambassaden i et år og har udelukkende oplevet recession i løbet af sin tid i landet. Efter Raúl Castro kom til magten, forsøgte han at reformere landets økonomi, blandt andet ved at åbne op for muligheden for at drive private restauranter og hoteller. Der er dog kun 20 procent, der er lykkedes gennemført på grund af modstand fra de mere konservative partifæller i kommunistpartiet.

Tirsdag den 6. Marts 2018 klokken 14.30

Kristine Erlandsson Juárez - Førstesekretær og Deputy Head of Mission (næstkommanderende) på den svenske ambassade i Cuba, Miramar, La Habana.

- Det er kun gået nedad for Cuba, når det kommer til pressefrihed i de seneste år, fortæller førstesekretær Kristine Erlandsson Juárez, da vi besøger den svenske ambassade.

Efter Sveriges medlemskab i EU har landets ambassade i Cuba haft menneskerettigheder som førsteprioritet.

Ambassadøren fortæller om flere tilfælde, hvor systemkritiske journalister ikke blot oplever chikane på egen person, men også på deres familiemedlemmer.

Det kan være din søster bliver smidt ud af universitetet, dine børn bliver udsat for voldelige overfald i skolen, og usikkerhed om behandlingen hvis din syge mor bliver indlagt på hospitalet. Desuden bliver journalisterne holdt i kort snor ved sporadiske fængselsophold.



Erlandsson fortæller om det grænseland, som alle landets journalister er nødt til at navigere i. Også som udenrigskorrespondent i landet, for går du for vidt, bliver du bare deporteret.

Hun fortæller, at det gælder om at sige tingene implicit. For eksempel kan du godt konstatere, at det går dårligt med økonomien, men du må ikke eksplicit udpege, at regimet er ansvarlig.

Førstesekretæren understreger selv overfor os, at vi skal passe på, hvad vi laver, og hvem vi mødes med på vores turistvisum. Hun fortæller om en NGO-arbejder, der er blevet sendt hjem for mindre. De personer, som vi har mødt med, er under overvågning af det hemmelige politi, CDR. Og derfor er vi nu også potentielt overvågede, forklarer hun.

Hun oplever selv at blive overvåget af CDR og påpeger, at det er et levevilkår, man må bøje sig under, hvis man vil bo i Cuba. Der er ingen, der med sikkerhed kan sige, hvor mange borgere, der er med i CDR. Men vurderingen lyder på omkring otte ud af elleve millioner. Du kan altså aldrig vide dig sikker - måske rapporterer hende i bor hos til politiet.

Om Cubas fremtid er Erlandsson tøvende, som mange andre, med at udtale sig for sikkert. Hun bekræfter, som Oppmann, at der for to år siden efter Obamas besøg var stor optimisme i landet. Men efter valget af Trump og i lyset af det cubanske valg og Raúl's afgang, befinder regimet sig nu i et grænseland, og hun mener derfor, der er ekstra på vagt – også over for pressen.

Lørdag den 10. Marts 2018 klokken 15.00

Øjvind Kyrø, dansk journalist og rejseguide.

Vi afsluttede turen med et indslag fra det danske. Øjvind Kyrø har siden 1983 dækket Cuba for dansk presse - i aviser, radio og på tv. I tre år var han Latinamerika-korrespondent for Weekendavisen og Berlingske. I de seneste år har han skiftet journalistikken ud med arbejdet som rejseleder i landet. Det hænder dog stadig, at Kyrø får et opkald, når der sker noget vigtigt i det cubanske. Der er nemlig ingen danske udenrigskorrespondenter tilbage i Cuba.

Vi møder Hr. Kyrø på en af hans stamrestauranter Castopol over en mojito, for hans vedkommende dos. Han har lige sendt et hold turister hjem, og afventer nu den næste gruppe med ankomst mandag.

Her fortæller han, at han skal igennem på TV2 News den følgende dag for at rapportere om valget af den nye nationalforsamling. Det er de kandidater, der skal udpege en ny præsidentkandidat. Valget er dog ren proforma, fortæller Kyrø. Hans dækning indeholder ikke interviews med lokale cubanere eller politikere, for der er ikke andet at gøre, end blot at redegøre. Der er nemlig 605 pladser, og 605 kandidater, der stiller op til parlamentsvalget. Og så giver resten jo sig selv, tilføjer han.

Givet hans mangeårige kendskab til Cuba kan han fortælle os dels om landets historie, men også give os et historisk perspektiv på, hvordan det har været, at arbejde som journalist på Cuba. Han fortæller, at hver gang han vender tilbage til landet, er alt ved det gamle. Generelt ser Kyrø sort på Cubas fremtid, som han mener ikke vil byde på forandring foreløbig.

Som de fleste andre, vi møder, har ØK også været udsat for revolutionens øjne og ører, som CDR så fint kaldes. Han fortæller om en artikel, han skrev til et dansk medie om sexturisme på Cuba tilbage i 90'erne. Artiklen faldt ikke i god jord hos det cubanske regime, og Øjvind blev indkaldt til samtale på den cubanske ambassade i København.

Øjvind Kyrø bliver stadig aflyttet af CDR, ligesom hans bagage næsten altid gennemrodes i lufthavnen. Han påpeger, at den kvinde, han plejer at leje et værelse hos, når han bor i Havana, ofte bliver ringet op af det hemmelige politi, der spørger til Señor Kyrø's gøren og laden.

Blæser nye vinde så i Cuba?



Spørgsmålet vi stillede os selv, inden vi hankede op i parlør og solhat og drog mod Castroland.

Cuba er et land, der er svært at blive klog på, det blev vi i hvert fald enige om, da vi havde spenderet vores sidste Cuban Pesos Convertible på en lyserød taxi americano til lufthavnen i Havana.

Om det så virkelig er forandringens år for Cuba? Det nærmeste svar, vi kom på det spørgsmål, var som de fleste udtrykte det, at forandring kommer ikke sådan fra den ene dag til den anden.

Lige nu står forholdet atter i stampe mellem USA og Cuba, og det kan mærkes på turismen.

Raúl Castro har godt nok åbnet en smule op for, at den almindelige borger kan drive private overnatningssteder, casa particulares, samt private restauranter, paladares. Alligevel ser det sort ud for den cubanske økonomi. Ikke mindst på grund af den begrænsede handel med udlandet.

På markerne pløjer landmænd stadig med hestekærer og teknologien halter gevaldigt bagefter på flere områder. Herunder både i forhold til landbrug og internetadgang. Om det kommende præsidentvalg kommer til at skabe den store forandring, er der intet vores møder, tyder på.

I et land hvor de fleste lever for 20 CUC eller 100 kroner om måneden, ligemeget hvor meget de knokler, lader de fleste vi møder til at have en rimelig afslappet tilgang til deres arbejde. Og hvorfor egentlig ikke...



Et ekstra kapitel: Fra CDR til US Border protection

Her skulle vores rejseberetning egentlig være endt på en 15 timers rejse over Toronto til København.

I stedet fik vi en detour til guds eget land, da vi på tom mave fik besked på at spænde sikkerhedsselen og berede os på en nødlanding. 10 minutter efter landede vi sammen med en lettere hysterisk Air Canada stewardesse i Jacksonville, Florida.

Her startede tre timers forhandlinger mellem piloten og US Border Protection, før vi fik adgang til yderligere fem timers ophold i et migrationskontor i den amerikanske lufthavn.

Som piloten udtrykte det, er amerikanerne ikke glade for uventede gæster, især ikke når de gæster ankommer med et fly fra Cuba. Røg i cockpittet eller ej.

Til slut er der bare at sige - Sikken et eventyr, Kreds 1 – og muchas gracias para los suportos!

